

**ZARZĄDZENIE ZASTĘPCZE
WOJEWODY MAZOWIECKIEGO**

z dnia 9 listopada 2017 r.
w sprawie nadania nazwy ulicy

Na podstawie art. 6 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (Dz. U. poz. 744 oraz z 2017 r. poz. 1389) zarządza się, co następuje:

§ 1. Zmienia się dotychczasową nazwę ulicy położonej w m. st. Warszawie z Piotra Gruszczyńskiego na Gustawa Szaramowicza.

§ 2. Wykonanie zarządzenia powierza się Prezydentowi m. st. Warszawy.

§ 3. Zarządzenie podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego i wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Uzasadnienie

W dniu 2 września 2016 r. weszła w życie ustawa z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 744), zwana dalej „ustawą”. Ustawa została zmieniona ustawą z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 1389).

Zgodnie z brzmieniem art. 6 ust. 1 ustawy, obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, upamiętniające osoby, organizacje, wydarzenia lub daty symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny lub propagujące taki ustrój w inny sposób, właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego zmienia w terminie 12 miesięcy od dnia jej wejścia w życie. Stosownie do art. 1 ust. 2 ustawy za propagujące komunizm uważa się także nazwy odwołujące się do osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących represyjny, autorytarny i niesuwerenny system władzy w Polsce w latach 1944-1989.

Na podstawie art. 6 ust. 2 ustawy w przypadku niewykonania obowiązku przez właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego, wojewoda wydaje zarządzenie zastępcze, w którym nadaje nazwę zgodną z art. 1 ustawy w terminie 3 miesięcy od dnia, w którym upłynął termin na podjęcie działań przez organ jednostki samorządu terytorialnego.

Rada m. st. Warszawy nie wykonała ustawowego obowiązku i nie dokonała zmiany nazwy ulicy Piotra Gruszczyńskiego. Wojewoda zwrócił się, w trybie art. 6 ust. 3 ustawy, do Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o wydanie opinii potwierdzającej niezgodność nazwy obowiązującej w dniu wejścia w życie ustawy z art. 1. Na mocy art. 6 ust. 3 w związku z art. 2 ust. 3 ustawy oczekiwanie na opinię wstrzymuje bieg terminu na wydanie zarządzenia zastępczego. Opinia IPN wpłynęła do

organu nadzoru w dniu 9 listopada 2017 r. (pismo z dnia 9 listopada 2017 r. znak: BUW-940-229(2)/17).

W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa Piotra Gruszczyńskiego wypełnia normę art. 1 ustawy.

Piotr Gruszczyński ps. „Roch”, „Doktor” (1894–1942) był działaczem socjalistycznym, potem komunistycznym, jednym z założycieli konspiracyjnego stalinowskiego „Stowarzyszenia Przyjaciół ZSRR”. Piotr Gruszczyński urodził się 12 marca 1894 r. w Bulkowie pod Płockiem w rodzinie chłopskiej. Od 1911 r. uczęszczał do Szkoły Felczerskiej przy Uniwersytecie Warszawskim, gdzie zdobył zawód felczera. W Warszawie zetknął się z ruchem robotniczym i w okresie I wojny światowej wstąpił do Polskiej Partii Socjalistycznej. Uczestniczył w rozbrajaniu Niemców, był członkiem płockiej Rady Delegatów Robotniczych i Milicji Ludowej. W 1919 r. był członkiem Zarządu Głównego Związku Zawodowego Robotników Rolnych RP. Z PPS był związany do 1923 r. Wtedy ostatecznie przeszedł do działalności w Komunistycznej Partii Robotniczej Polski. Został aktywistą KPRP (od 1925 r. – Komunistycznej Partii Polski – KPP). Akceptował wszystkie przemiany organizacyjne i programowe w KPP. W 1938 r. przeniósł się do Warszawy. Po wybuchu wojny zgrupował wokół siebie środowisko działaczy stalinowskich na Pradze i Grochowie. Akceptował zarówno agresję sowiecką, jak i poczynania ZSRR na okupowanych obszarach wschodniej Polski. Jako przedstawiciel grup z Pragi i Grochowa wszedł do kierownictwa organizacji przekształconej ostatecznie wiosną 1941 r. w Stowarzyszenie Przyjaciół ZSRR. Faktycznie był uznawany za przywódcę tej struktury. Redagował i kolportował sowieckie materiały propagandowe, pochodzące z nasłuchu Radia Moskwa. Po ataku Niemiec na ZSRS uczestniczył w zebraniu, na którym powołano Związek Walki Wyzwoleńczej we wrześniu 1941 r. Aresztowany przez Niemców w październiku 1941 r., w lutym 1942 r. został rozstrzelany.

Stosownie do brzmienia art. 1 i 6 ust. 1 ustawy wskazać należy, że podstawowym jej założeniem było skuteczne wyeliminowanie z przestrzeni publicznej nazw propagujących symbole ustrojów totalitarnych, przy poszanowaniu miejsc pochówku, grobów i cmentarzy, a także własności prywatnej. Przedsięwzięcie zmiany nazw jest jednym z elementów polityki historycznej, jako kategorii historii służącej kształtowaniu świadomości historycznej społeczeństwa, w tym świadomości gospodarczej i terytorialnej oraz wzmocnieniu publicznego dyskursu o przeszłości w kierunku pielęgnowania więzi narodowych niezależnie od bieżącej polityki państwa. Polityka historyczna dotyczy interpretacji faktów, bytów i zdarzeń oraz jest rozpatrywana w kategoriach racji stanu społeczeństwa i narodu, jako element mający charakter długofalowy i stanowiący fundament państwa.

Na mocy art. 6 ust. 2 i 3 ustawy organ nadzoru jest zatem zobligowany do wydania zarządzenia zastępczego dokonującego zmiany nazwy z ulicy Piotra Gruszczyńskiego na ulicę Gustawa Szaramowicza.

Gustaw Szaramowicz (1839 – 1866) - jeden z przywódców powstania zabajkalskiego w czerwcu 1866 r., rozstrzelany w Irkucku. Powstaniec styczniowy, lekarz w oddziale gen. Różyckiego walczącego w 1863 r. na Wołyniu. Za udział w powstaniu skazany na 15 lat katorgi na Syberii. W rejonie Bajkału przebywało wówczas około 720 polskich zesłańców, którzy mieli zajmować się budową drogi. Wiedzieli, że niedaleko (od 150 do 300 km) przebiega granica Chin, jak na warunki syberyjskie nie była to duża odległość, choć teren nie był im znany, nie dysponowano mapami. Polscy zesłańcy przebywający w okolicach jeziora Bajkał zbuntowali się i po rozbrojeniu straży ruszyli na południe, w stronę Mongolii.

Przywódcą ruchu był Gustaw Szaramowicz. Wybuch powstania zaskoczył władze carskie, gdyż dotąd nie było takiego zrywu więźniów, większość strażników dała się rozbroić prawie bez walki. W ten sposób wyzwoliła się grupa 250 więźniów, powstał oddział konny, strzelców oraz kosynierów. Po kilku dniach powstanie upadło.

Na podstawie art. 5 ustawy pisma oraz postępowania sądowe i administracyjne w sprawach dotyczących ujawnienia w księgach wieczystych oraz uwzględnienia w rejestrach, ewidencjach i dokumentach urzędowych zmiany nazwy dokonanej na podstawie ustawy są wolne od opłat, zaś zmiana nazwy dokonana na podstawie ustawy nie ma wpływu na ważność dokumentów zawierających nazwę dotychczasową.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego. Termin wejścia w życie zarządzenia, ze względu na ważny interes państwa i przytoczoną wyżej argumentację, dotyczącą podstawowych założeń ustawy, oraz z uwagi na beczynność Miasta w zakresie zmiany nazwy, czyni zadość zasadom demokratycznego państwa prawnego, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1523).

Jednocześnie, na podstawie art. 6 ust. 4 i art. 3 ust. 4 ustawy w związku z art. 98 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875), pouczam, że na zarządzenie zastępcze Miastu przysługuje skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie w terminie 30 dni od dnia doręczenia, wnoszona za pośrednictwem organu, który skarżone zarządzenie wydał.

WOJEWODA MAZOWIECKI

Zdzisław Szipiera

